

ΘΑΥΜΑΣΤΙΚΑ ΚΑΙ ΕΡΩΤΗΜΑΤΙΚΑ ΣΤΑΔΙΑ ΕΝΟΣ ΠΕΡΙΕΡΓΟΥ ΚΑΙ ΠΟΛΥΜΑΘΗ ΣΑΤΥΡΟΥ

ΑΛΛΑ ΚΑΙ Ο ΠΑΝ ΚΑΤΕΧΕΙ ΤΟ ΣΚΙΡΤΗΜΑ

(ΦΙΛΟΣΤΡΑΤΟΣ, ΕΙΚΟΝΕΣ, Ι, 14)

Στὸ δάσος μὲ τὰ πεῖκα τ' ἀραιά, ἔπαιζε ἕνας Σάτυρος. Ὅλοι μας Σάτυροι εἴμεθα, σείρᾳ ἐπιθυμίες. Ἐπαιζε; Καὶ σιγομιλοῦσε μὲ τὰ ἄνθη· τὰ κίσιτα τὰ δόλοσπρα καθῶς καὶ τὰ κοκκινωπά, ἄλλόκοτα γυαλίζαν στὸν ἥλιο. Ἐνας ἀέρας ἔλαφρὸς φουσοῦσε. Μὰ νὰ ἔκει πῦ σὰν παιδί· ἔδῳ κι ἔκει πηδοῦσε, ἄκουσε ἕνα κρότο. Τὰ φύλλα ἴσως μόνο εἶχαν ψιθυρίσει, μὰ τοῦ Σατύρου ἡ καρδιά ἐσκίρτησε· κόπηκε ἡ ἀναπνοή του. Μέσα εἰς τὴν ἀκίνησιν αὐτοῦ μιὰ ἀνησυχία σφῆκα κάπως ἐλίφοβα ἄρχισε νὰ πετᾷ καὶ νὰ βουτίζει. Νὰ κυττάζει γύρω; Δὲν τὸ σκέφτηκε. Στ' αὐτιά του μόνο ἐμπιστεύθηκε, καὶ χωρὶς λόγο φανερό, μὲ τὲς στιγμὲς π' ἀργὰ περνοῦσαν πείσθηκε, πῶς ἔκει κοντὰ του μέσα στὰ κίσιτα εὐρίσκετο μιὰ νύμφη. Μιὰ νύμφη τοῦ νεοῦ; Νεοαῖδα.

Ἡ βεβαιότης του ἀπὸ τὸ πιθανόν, τὸ γνώριζε κι ὁ ἴδιος ἄλλωστε, εἶχεν δλότελα πηγᾶσει μ' ἀκόμη πιὸ πολὺ τὸ αἶμα του κοκκίνησε. Σὰν ἀστράπες, μὲ μιᾶς καὶ ἄλλοι νέοι Σάτυροι γενήθηκαν. Ἀκράτητοι τὸν ἔσπρωχναν πρὸς τὰ ἔμπρός, πρὸ τὸ προγονικὸ κυνήγι.

Μὲ βία, μόλις καὶ βαστάχθηκε. Δὲν παραπάτησε. Τὸ δυνατό; Δὲν γύρευε νὰ πιάσει. Καὶ θαῦμα ἡ ὀρμή του, ὕστερα ἔκπληξι κι ἀγάπη τῆς θεληματικῆς μετέωρης ψυχῆς ἐγνώρισε τὲς ἁρμονίες.

Τὸ θέαμα τοῦ προνοητικά, μὲ βλέμματα λοξά, πίσω ἀπὸ τὰ βλέφαρά του προσλάθησε νὰ τὸ κυττάξει. Διέκρινε: ἕνα κομάτι σκιάς. Δικό του ἢ δικό της; Αὐτὸ τοῦ ἄρχεσε. Γιατὶ τὴν εἶδε δλόκληρη: ὄνειρο καλοκαιρινοῦ μεσημεριοῦ σήμερα δραματοποιημένο.

Ὁ Σάτυρος μιλεῖ:

«Λιγνὸ τὸ σῶμα, ὑψηλὸ σὰ λεύκη, καὶ στὸ τολεῖο μέσα θαῦμα, παράξενα καὶ ἐξωτερικά πολὺ μὲ τὴ γαλήνη»

του τὴν τρομερὴ ἦχεϊ γιὰ τὴ συγκίνησί μου, — ποῦ ποῖζει ἀκόμα, δὲν τολμᾷ, οὔτε τὸν ἑαυτὸ της νὰ ἀναγνωρίσει. Ὅσο κι ἂν βλέπουνε τὰ μάτια μου, δὲν κατορθώνουν νὰ πιστεύσουν τὸ ἐλληνικὸ του : τὴν στὴν ἀκίνησι κίνησι καὶ σὰ χαρὰ, τὴ χάρι του τῆς Ἀμαζόνας. Μήπως καὶ πρέπει τὴν εἰκόνα της, — βέβηλος κιόλας — μὲ χάρδια σὲ κομμάτια ν' ἀναλύσω ;

Τὸ ὅλον της ; Σὰν φῶς, παντοῦ τὸ δέρμα. Ὁ ἥλιος βέβαια, θάχει κρυφθεῖ στὸ σῶμα. Σὲ κάθε σπίθα της, στὴν κάθε ἄκρα, λωτοῦ σταγόνα λάμπει κι ἓνα γέλιο. Γέλοια ; θορούβου — τοῦ χοροῦ τῶν κοριτσιῶν ποῦ παίζουν ἀτακτα καὶ ἀναμεταξύ των.

Ἕγμος τῆς ἐλευθερίας, τὰ ξέμπλεγα μαλλιά της τὰ ξανθά. Ζεστὸ σιτάρι ἢ κριθάρι ; Κύματα. Μὲ τὴ σιγὴ κυρτά, τὰ στάχυα των θαρρεῖς καὶ φεύγουν. Ἡ σιωπὴ τοῦ κάμπου των, σὰν καὶ νὰ εἶναι ἰδική μου, δὲν ταραξεῖ ; Κι ὁμως... ἢ εὐωδίες ἀνάμεσά των ψίθυροι, θὰ σαλεύουν. Ὁ ζέφυρος, ὁ ζέφυρος — γιὰτι πιὸ δυνατὰ δὲν πνέει ;

Ἡ διαφάνεια τοῦ ἀλάσταρου, στὸν ἑαυτὸ της σταματᾷ ; Χρυσὸς ἀτμὸς ἀπὸ τὸν ὄμο, ὁ στέφανος φωτὸς, ἀμφιβολία, γύρω τριγύρω μὰ ἴσαμε τὸ ποῦ, ὑπάρχει πάντα τρέμει ; Τοῦ ὑλικοῦ φορὰ τὸ αὔλο μεθᾷ μὰ πῶς εἰς τὸ ἀνύπαρκτο διαλέγει τὴ φωνηά, ἐκεῖνο ποῦ τύραννος κάθε ἐπιθυμία ξεπερνᾷ ; Τὸ βάσανο δὲν γίνεται εὐχὴ ;

Ἄνανδρος ἔγινα. Ἀπὸ τὸ θέαμα τὸ συνεχὲς πρὸς τὸ παρὸν τυφλός, σὲ ἄλλες νύμφες κιόλας πρέπει νὰ ζητήσω... μιὰ πιὸ πρωτόπειρη διαφάνεια.

Στήθος ; ἐφήβου. Τοῦ ἀρχαϊκοῦ ἐκείνου τῆς παλαίστρας. Προσθήκη τὸ ἐρύθρημα, ὑπόγειο. Λιτανία ! μὲ μουρμουρητὰ ποῦ στὸ κλειστὸ γυαλὶ τοῦ δέρματος θὰ σταματοῦνε. Μέσα στὸ θόλο τὸ σωματικὸ, νωχέλειες τριγυροῦν οἱ ἦχοι κι ἡ ἦχώ των.

Καὶ ὁ λαιμός ; Τὸ θέαμα ; Ἀνάμεσα στὲς δυὸ γραμμές, στὰ ὄρια, ρεεῖ ἀστεῖρευτη σὰ ποταμὸς ἢ σάρκα. Καμ-

μιὰ ἐρώτηση : οὔτε τὸ ποῦ οὔτε τὸ πῶς, οὔτε ἡ λέξι αὐταπάτη, τὸ ρεῦμα ἀλίθανο γιὰ τὸ λογικὸ δὲν τὸ ἀναχαιτίζουν. Εἶναι ρεῦμα.

Τὸ μέτωπό της εἶναι θολωτό. Καὶ λεῖο. Παρ' ὅλη τὴν ἀκίνησίν του, ἤδη τὸ πνευρό, τὸ βλέμμα μου ξεφεύγει. Θὰ εἶναι παραπέτασμα. Στοὺς ἑαυτοὺς των ἄγνωστα κι ἐρημικά, καὶ τὰ αἰσθήματά της κι ἡ ὑποσχέσεις, σὰ στριμωγμένα μέσα σὲ μιὰ κιβωτό, ἀμορφα ἀκόμη θὰ σαλεύουν. Συγκεντρωμένα στὴν ἐλπίδα μιὰ, λὲς πῶς στὴν ὑπαρξί δὲν θὰ τείνουν ;

“Ὡστε νὰ τολμήσω. Τὰ μάτια της ; Ποῦ εἶναι ;

Ναί. Ἐπὶ τέλους ; στὰ χεῖλια... Στὸν κόσμῳ τῆς καμπύλης των, ποῦ θετικὰ εἰς τὸν ὀρίζοντα τὸ πολὺ κόκκινο ὀρίζει, θὰ κλεισθῶ. Μικρὸ τὸ τέλειο των, καὶ κῆκλος, στὸν ἑαυτό των πάλι, — θὰ εἶναι ἀνώτερα — μετὰ τὴν περιήγησι τὴν ἱερατικὴν μὲ μεταφέρουν. Ὅροσειρά, τοῦ βάθους τῆς σκηνῆς καὶ μακρυνή, τὸ μάτι μου αὐγῆς, τὸ ἀνήσυχο ποῦ τὸ σημερινὸ καὶ χθεςινὸ δὲν κατορθώνει νὰ ἐνώσει μὲ τὸ ἄπειρο ἐρήμου ἀναπαύει. Κι' ὅμως : κινούνται τί ; τὴν ὀμιλία ἐτοιμάζουν ἢ τὴν ἐμποδίζουν ; Πάλιν ἢ προστακτικὴ ! Ὡ ἄθλιε λυγμέ μου, δὲν θὰ παύσεις ; Εἶπα : δὲν θὰ ὀρμήσω. Τὶ καταδίωξι ! Ὑπουργοὶ καὶ δραπέτες ἔξαφνα κι ἀπ' ὄλες τὲς μεριὰς οἱ μέσα μας στὸ θέατρό μας ρίχνουν, τοῦ πρόστυχου σπασμωδικοῦ, — τοῦ ἰδικοῦ μας κρῖμα καὶ αὐτοῦ, — τὴν εἰρωνία. Τοῦς ὕμνους καὶ τὰ λόγια, ἢ πράξεις τὰ ζηλεύουν. Τὶ νὰ τὲς κάνουν ; Βίαιες, φωνὲς στριγλιάρικες κινδύνου καὶ βοήθειας μὲ τὰ πολλὰ μὲ μιᾶς, μιᾶς πνίγουν. Παιχνίδια εἰς τὰ χεῖρια των ἐμεῖς πεθαίνομε ἐκείνες ζοῦνε. Ὅσο κι ἡ περιστάσεις ἂν ἀλλάζουν, τὴ λύση των τὴ μαθηματικὴ τροχιά, τὴ δυσαρέσκεια ἢ τὴν ἀπλοικὴ χαρά, τὰ ἴδια μὲ ἀφέλεια μιᾶς χαρίζουν. Ὅχι ! Στὴν ἀνοησίαν των δὲν θὰ ἐμπιστευθῶ. Τὸ ἄφραγμα τοῦ λόγου φωτεινὸ, ἄλλο ; Ἀπόλλων στὸ στερέωμα ἀνεβάξει, ἢ ὑποψία σάρκας, ὄχι σάρκα.

... Ἐλεφαντόδοντο τοῦ Βυζαντίου, ὠχρὸς καὶ εἰδωλολατρικός, ὁ ἀμφορέας τῆς γαλήνης σκέκει. Καὶ πρὸς τὰ πάνω, τῆς εὐωδίας τὸν καπνὸ του στέλλει : τὸ κρῖνο τοῦ

κορμιού, και τοῦ χαμόγελου τὴν αἰνιγματικὴ προσθήκη, ὧ
γυναῖκα.

Τοῦ ἡλίου μιὰ ἀκτῖνα· ἢ μιὰ και μόνο μιὰ εὐλύγιστη
ἂν ἀπομονοθεῖ, τὴν ἔμορφιά της ὅλη, δὲν τὴν συνοψίζει ;
Ψέμμα !

᾽Ω γένημα τοῦ χρόνου, ὧ ἰδέα, σὲ ἀνόητο τὸ τώρα,
τὴ στιγμή παρόν, γιατί ζητεῖς νὰ τὰ μεταμορφώσεις ; τὴν
ἀλλαγὴ φωτὸς και τὸ τρεμόσβυσμα γαλήνης τῆς δικῆς μου,
ἄχρηστα τὰ νομίζεις και τὰ παραλείπεις ;

Κύτταξε, νά ! τῆς ράχης της τὰ ρίγη, τοὺς σπονδυλι-
κοὺς ρυθμοὺς σκληροὺς, ποῦ τὴν πρωτόγονη σκληρότη μου
γενοῦνε. Νὰ ὄνειρευθῶ ;

Δίψα ἠλίθια πόνου τὸ ἀπόλυτο, προστῶζει.

Κυματισμοί, ἢ ἔντασι μου· ἢ προσοχή, σὰ πεταλοῦδα
ζωντανή, στὰ δάκτυλά μου μέσα και εἰς τὰ φύλλα γύρω,
μοῦ ξεφεύγει. Τὸ ξένο « ναι » ποῦ δὲν τολμᾷ νὰ δεῖ, ζητεῖ
νὰ κλέψει, μὲ τὴν ἐλπίδα πῶς εἰς τὸ πέλαγος τὸ ἀνοιχτὸ
μὲ ὅλα τὰ πανιὰ ἐλεύθερη θὰ τρέξει, δὲν θὰ πλέει. Μά·
ὅσο και τὸ ἀτένισμα τῶν δυὸ ματιῶν εἶναι και ἦταν ὁ
ὁ σκοπὸς της και σκοπὸς μου στὸ δρόμο τὰ διάφορα « ἴσως
σταχτιά » « ἴσως και γαλανά », « θὰ εἶναι ἄραγε καταφατι-
κά » ὡς και τὴν ἐπιθυμία τὴ δική μου δὲν ὑποχρεῶσαν νὰ
ἀμφιβάλλει ; ᾽Α ! πόσο ἡδονικὲς εἶναι ἢ στιγμὲς ἅμα τὰ
ἀκατάληπτα γιὰ μᾶς φερὰ ἐδῶ κι ἐκεῖ μὰ πάντα μὲς στοῦ
« μόλις » τὸ βασίλειο, δίχως τὴν πίεσι τὴν ὑπερβολικὴ, δί-
χως τὸ πεπρωμένο πράξης, περιηγητὰς τῆς νόησης μᾶς
τροιγυρίζουν. Δὲν ἔχει γίνει κιόλας ἢ παραδόσις ἢ τέλεια ;
Πῶς ὁμως θὰ πιστέψει ἐκείνη ; Μοῦ τὸ ζητεῖ τὸ βλέμμα
της, τὸ πρῶτο και στιγμιαῖο· νᾶτο ! Κοῖμας τὸ θαῦμα,
κοῖμα ! ᾽Ακόμη κι ἂν συνένοχη τῆς ἄρνησῆς μου τόρα γίνει,
ἢ σὰν ἀνδραγαθία στάση μου, μιὰ γιὰ πάντα πάει. Πῶς
τὸ ὄχι της μπορῶ στὸ μέλλον νὰ τὸ φοβηθῶ ; Δίχως τὸ
φόβο του, πιά πῶς θὰ ἐλπῖσω ; ᾽Αλλοίμονο !... Ἡ μόνη λύ-
σις, τὸ σατυρικὸν καθῆκον».

Και ὄρησε ὁ Σάτυρος. Φυσικὸ ἦταν, πέθανε· ἔ-
παυσε δηλαδὴ νὰ εἶναι Σάτυρος, σειρὰ ἐπιθυμίες.